Subjekt

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

2014

jedná se o část původního dokumentu:

2014

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 17. 9. 2014

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 17. 9. 2014

Subjekt

Abychom mohli platně a úspěšně rozvažovat, co je třeba vyjasnit před tím, než se budeme pokoušet vymezit, co to je *subjekt* „a to co k němu náleží“, je nutno si nejdříve ujasnit některé „věci“, tj. pojmy a příslušné pojmové modely, bez jejichž vymezení bychom to nemohli provést. Jedním z prvních je událostné dění a událost, počátek a konec, celek, vnitřní a vnější (nepředmětné a předmětné), akce (aktivita), reakce (reaktivita, reaktibilita) atd. (dopsat), ale také paměť, návrat k sobě – a možná ještě některé další, až se ukáže toho potřeba. „Subjekt“ (a subjektnost“) totiž není ničím prvotním a zejména nikoli ničím jednoduchým, co by bylo prostě přístupno našemu chápání a pochopení. Subjekt nemůže být pochopen ani předmět (objekt, neboť je vlastně „non-objektem“, „ne-předmětem“), ani jako substance (něco, co se samo neděje, ale je neměnné, „stojí pod“ tím proměnným), nicméně ani jako ryzí ne-předmět, ani jako něco pouze myšleného (jako třeba trojúhelník, krychle nebo číslo), a tak podobně. Přihlédneme-li ke kategoriím podle Aristotela, „subjekt“, není ani „podstatou“ (), ani některým z případků; nemůže být však počítán ani k transcendentáliím (resp. nemůže být na tento smysl redukován). Každý subjekt je vždy „jeden“, ale nikoli každé „jedno“ je eo ipso subjektem; množství subjektů nemůže objasnit, co je jeden (kterýkoli) subjekt. Subjekt není vztahem, ale je více nebo méně složitou organizací vztahů (ale ani na tu nemůže být redukován). Subjekt je činný, tj. subjektem řady (až i mnoha) akcí a aktivit, ale zároveň se jejich prostřednictvím sám spoluustavuje, proměňuje a udržuje (ale není redukovatelný na výsledek, produkt těchto aktivit). Z toho všeho (a mnohého dalšího, které zatím nechávám stranou) vyplývá, že „myslit ‚subjekt‘“ je především obtížné, a přihlédneme-li k převažujícímu způsobu myšlení a k jeho ustavičnému typu „zpředmětňování“, je to právě tímto způsobem nemožné. Což znamená ještě i to, že pojmové vymezení toho, co to je „subjekt“, by vyžadovalo ustavení a promýšlení (propracovávání) nějakého nového druhu nezpředmětňujícího (krátce: nepředmětného) myšlení. Takže lze také říci, že pojem „subjektu“, pokud bychom jej s úspěchem ustavili (nasoudili), by rozhodně nespadal pod žádnou kategorii (ani Aristotelovu, ani Kantovu).

(Písek, 140917-1.)